

De dansar för rättvisa

Många säger att det inte finns några svarta i Uruguay. Men på söndagarna drar de fram genom huvudstaden Montevideo i ett långt danståg. Alla vet vad det betyder. De dansar för rättvisa.

TEXT: MARIA PETTERSSON
FOTO: ARIEL COLMEGNA

– **NÄR JAG SLÅR PÅ TRUMMORNA** känner jag i hela kroppen varifrån jag kommer, säger Ernesto Rodríguez, 19 år, när vi träffas i Uruguays huvudstad Montevideo.

Hans mörka hy och korta afrikanska hår bryter av mot de raka långa hårsvallen mot blek hy som passerar på väg till arbetena. De flesta i Uruguay är ättlingar till spanjorer och italienare och de understryker mer än gärna sitt europeiska ursprung. Många hävdar att det inte finns några andra. Men faktum är att drygt nio procent av befolkningen är afrouuguayaner och de har för länge sedan tröttnat på att höra att de inte finns. Om söndagskvällarna kommer de fram mellan de vitkalkade byggnaderna i kolonialstil i olika delar av staden och slår på sina trummor, allt medan dansare rör sig framåt till rytmen.

Höfterna gungar än åt det ena hållet, än åt det andra och benen rör sig mjukt fram och tillbaka. Det ser ut som en blandning av ett demonstrationståg och en dansparad och kallas för "gatans rop". För Ernesto handlar det om att få uttrycka sin kultur.

– Jag började spela trummor när jag var åtta år, berättar han, allt medan han visar de olika instrumenten. I mitt hem var det något helt naturligt, och när jag blev äldre kände jag att jag ville uttrycka det. Våra förfäder kom ju hit som slavar för flera hundra år sedan och det gäller att inte glömma bort det, tycker han.

TRUMMORNA FÖRDE DE med sig och dansen lärde de sina barn. Under årens lopp utvecklades det som i dag kallas för Candombe, en sorts marsch bestående av trummor och dansare och tre mytiska figurer: gamla mamma, hennes danspartner gramillero och soparen som går längst fram och sopar undan all dålig atmosfär. "Gatans rop" är en dansmarsch som utgår från Candombe-dansen. Candombe kan även presenteras som en dansuppvisning. "Gatans rop" kallas det bara när det handlar om en folklig gatumanifestation.

Musikprotesterna har gett resultat. Vissa av dem som tvångsförflyttats från Montevideos centrum ska få återvända till sina lägenheter.

De flesta som ser de svarta kropparna följa rytmen vet att det handlar om mer än en dans. "Gatans rop" representerar både protest, gråt och glädje på samma gång. Under diktaturen på 1970-talet tvångsförflyttades många svarta från sina bostäder i innerstaden till fattiga kvarter i stadens ytterkanter. De tidigare bostäderna var nämligen center för motstånd mot diktaturen. Den sista dagen som de bodde i de gamla bostäderna gick de ut i sitt kvarter och slog på sina trummor och dansade. Och vid högtider kom de tillbaka. De sa inget, men alla visste att varje trumslag och varje danssteg var en protest mot tvångsförflyttningen.

ALICIA GARCÍA, som arbetar med utbildning i Candombe på organisationen "Afrikavärlden" beskriver dansen som ett kulturuttryck som kan innehålla i stort sett vad som helst.

– När vi kämpade för att få tillbaka våra gamla bostäder använde vi Candombe. Det samma gällde när vi firade att regeringen lovade att ge oss tillbaka våra bostäder.

Hon menar att alla känslor får plats. Trummorna och danserna är bara ramverket. Det viktiga är närvaron. Ingen i Gamla stan eller de andra stadsdelarna dit de svarta kommer för att utföra detta kulturuttryck kan undvika att känna de bullrande rytmerna gå genom kroppen.

– Det bästa, säger Ernesto, är att regeringen äntligen har visat att man står på vår sida.

Förra året fick Candombe och den afrouuguayanska kulturen en egen nationaldag. Man valde samma dag som de afrikanska ättlingarna dansade den sista "gatans rop" 1978 innan tvångsförflyttningarna. Candombe räknas i dag som en del av den uruguayanska kulturen och på nationaldagen ser man tusentals personer, med såväl europeiskt som afrikanskt ursprung trumma och dansa.

– Tidigare kunde polisen säga att vi störde den allmänna ordningen och jaga bort oss, men nu har vi rätt att spela hur mycket vi vill, säger han entusiastiskt. Nu har vi rätt att finnas, på riktigt. ■